

نقد و بررسی لایحه حقوق کودک

مؤلف :

دکتر محبت الہ اورک

فاطمہ اویس

سرشناسه	: اورک، حجت‌اله، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقد و بررسی لایحه حقوق کودک / مولف حجت‌اله اورک، فاطمه اورک.
مشخصات نشر	: گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۷ ص: ۱۷×۱۱ س.م.
شابک	: 978-622-020845-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: Children's rights حقوق کودک
موضوع	: Iran — Children's rights ایران — حقوق کودک
موضوع	: حقوق کودک — ایران — تفسیر و استنباط
موضوع	: Children rights -- Iran -- Interpretation and Construction
موضوع	: حقوق کودک -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Children's rights -- Religious aspects -- Islam
شناسه اسرود	: اورک، فاطمه، ۱۳۷۹ -
رده بندی کنگره	: ۳۲۲/۶۰۳
رده بندی دیویی	: ۳۲۲/۶۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۳۲۲۷

نقد و بررسی لایحه حقوق کودک

مؤلف: دکتر حجت‌اله اورک، فاطمه اورک

صفحه آرا و طراح جلد: بهار، عزت تبار

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹ مشخصات ظاهری: ۲۴۷ ص

قطع: جیبی شمارگان: ۱۰۰۰

شماره شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۰۸۴۵-۷

چاپ و نشر: نوروزی-۰۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

حق چاپ برای مولفان محفوظ است.

راه ارتباطی و انتقادی با مولفان: ۰۹۱۶۶۹۱۹۴۱۶

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۷	صل اول، مباحث مقدماتی
۱۸	مفهوم حق در لغت
۱۹	مفهوم حق در اصطلاح حقوقی
۲۰	مفهوم حق در فقه
۲۳	مفهوم حق در حقوق
۲۴	مفهوم کودک در لغت
۲۸	مفهوم کودک در فقه
۲۹	مفهوم کودک در حقوق
۴۷	مفهوم کودک در اسناد بین المللی
۵۴	لزوم مراقبت از کودکان معصوم
۵۶	مثبت رشد شخصیت کودک (خانواده ، مدرسه ، اجتماع)
۶۱	نقش خانواده
۶۵	نقش مدرسه
۶۰	نقش محیط
۶۳	کودک آزاری

۷۰	انواع حقوق کودک
۷۵	حق ارث در فقه
۸۰	حق نفقه
۸۲	حق نفقه در فقه
۹۰	حق نفقه در حقوق موضوعه
۹۲	حق وفاق کودک جنینی
۹۴	حق وقف در فقه
۹۸	حق رفا در حقوق موضوعه
۱۰۰	حق تمت در فقه
۱۰۳	حق تملک در حقوق موضوعه
۱۰۴	حق حیات در فقه
۱۱۴	حق حیات در حقوق مرسوعه
۱۱۹	فصل دوم: سیاست های افتراقی حقوق کودکان
۱۲۰	معناشناسی طفل و سیاست های افتراقی مربوط به آن
۱۲۱	ضرورت سیاست های افتراقی در حمایت از اطفال
۱۲۲	پیشینه و زمینه های تصویب میثاق حقوق کودکان و اعلام سلام
۱۲۵	ارکان کودکانگاری
۱۲۸	کودکانگاری در پرتو اسناد، قوانین، طرح ها و ...
۱۳۰	کودکانگاری در OIC
۱۳۴	کودکانگاری در کنوانسیون حقوق کودک

کودکان‌نگاری و تعامل کنوانسیون حقوق کودک با میثاق حقوق کودک	
در اسلام	۱۳۶
مسأله‌ی تعارض یا عدم تعارض ماده یکم میثاق و ماده یکم	
کنوانسیون	۱۳۷
متن لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان تعاریف و کلیات	۱۴۳
محل سیم: بررسی متن لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان	
.....	۱۴۹
پیشینه قانون مربوط به موضوع	۱۵۹
ارزیابی تفصیلی مواد لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان	۱۶۶
مقدمه توجیهی لایحه	۱۶۶
نقد مقدمه توجیهی لایحه	۱۶۷
مفاهیم خاص لایحه حمایت از اطفال تعریف سوءرفتار در لایحه و	
مصادیق آن	۱۶۸
نقد تعریف سوءرفتار در لایحه و مصادیق آن	۱۶۸
بهره کشی و ضابطه آن در لایحه	۱۷۱
نقد بهره کشی و ضابطه آن در لایحه	۱۷۲
معامله اطفال و تعریف آن در لایحه	۱۷۴
نقد تعریف معامله اطفال در لایحه	۱۷۴
مصادیق نخست فحشای اطفال در لایحه	۱۷۷
نقد مصادیق نخست فحشای اطفال در لایحه	۱۷۸

- ۱۸۱..... مصداق دوم فحشای اطفال در لایحه
- ۱۸۱..... نقد مصداق دوم فحشای اطفال در لایحه
- ۱۸۳..... تعریف موضوعات و مضامین مستهجن در لایحه
- ۱۸۵..... تعریف هرزه نگاری در لایحه
- ۱۸۶..... نقد تعریف هرزه نگاری در لایحه
- ۱۸۷..... فیود تعریف کنوانسیون برای تحقق هرزه نگاری
- ۱۸۸..... تعریف خفا شدید و قریب الوقوع در لایحه
- ۱۸۹..... نقد تعریف خفا شدید و قریب الوقوع در لایحه
- ۱۹۱..... تعریف بر دیده در لایحه حمایت از اطفال
- ۱۹۱..... نقد تعریف بر دیده در لایحه حمایت از اطفال
- ۱۹۲..... تعریف وضعیت مخاطره آمیز در لایحه حمایت از اطفال
- ۱۹۳..... نقد تعریف وضعیت مخاطره آمیز در لایحه حمایت از اطفال
- ۱۹۵..... تعریف نوجوان در لایحه افعال
- ۱۹۵..... نقد تعریف نوجوان در لایحه اطفال
- ۱۹۹..... شروط لایحه اطفال برای وضعیت مخاطره آمیز
- ۲۰۰..... نقد نحوه شروط لایحه اطفال برای وضعیت مخاطره آمیز
- ۲۰۱..... مصداق نخست لایحه در خصوص وضعیت مخاطره آمیز
- ۲۰۲..... نقد مصداق نخست لایحه در خصوص وضعیت مخاطره آمیز
- ۲۰۳..... مصداق دوم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه
- ۲۰۴..... نقد مصداق دوم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه

- مصدق سوم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۰۴
- نقد مصداق سوم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۰۵
- مصدق چهارم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۰۷
- نقد مصداق چهارم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۰۷
- مصدق پنجم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۰
- نقد مصداق پنجم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۰
- مصدق ششم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۱
- نقد مصداق ششم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۲
- مصدق هفتم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۳
- نقد مصداق هفتم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۴
- مصدق هشتم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۴
- نقد مصداق هشتم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۵
- مصدق نهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۷
- نقد مصداق نهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۷
- مصدق دهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۸
- نقد مصداق دهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۸
- مصدق یازدهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۱۹
- نقد مصداق یازدهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۲۰
- مصدق دوازدهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۲۱
- نقد مصداق دوازدهم وضعیت مخاطره آمیز در لایحه ۲۲۱

تشکیلات و وظایف نهادهای مطرح در لایحه دفتر حمایت از کودکان	۲۲۲
و نوجوانان قوه قضائیه	
نقد تشکیل دفتر حمایت از کودکان و نوجوانان قوه قضائیه در لایحه	۲۲۳
.....	
ساختار، تشکیلات و وظایف همکاران دفتر حمایت در لایحه	۲۲۴
نقد ساختار، تشکیلات و وظایف همکاران دفتر حمایت در لایحه	۲۲۶
وظایف سازمان بهزیستی در لایحه	۲۳۰
الف - سازمان بهزیستی کشور	۲۳۰
نقد وظایف سازمان بهزیستی در لایحه	۲۳۱
وظایف ناجا در لایحه حمایت از اطفال	۲۳۲
ب - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلف است :	۲۳۲
نقد وظایف ناجا در لایحه حمایت از اطفال	۲۳۴
وظایف سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور در لایحه	۲۳۵
.....	
ج - سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مکلف است :	۲۳۵
.....	
نقد وظایف سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور در	۲۳۶
لایحه	
مراجع و مأخذ	۲۳۷

پیش گفتار

کودک یا صغیر در اصطلاح حقوقی به کسی گفته می شود که از نظر سن به نمو جسمی و روحی لازم برای زندگی اجتماعی نرسیده باشد، چون حیات واقعی با تولد شروع می شود بنابراین دوران کودکی هم با تولد آغاز می گردد. ماده ۹۸ قانون مدنی مقرر می دارد: «اهلیت برای دارای بودن حقوق، با نده متولد شدن انسان شروع و با مرگ او تمام می شود» اما نایستی فراموش کرد که کودک پیش از آن که متولد شود، یعنی درحالی که جنین است، نیز دارای حیات است و بدین جهت شایسته است که مورد حمایت قرار گیرد. ماده ۸۸ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ و تبصره ۱ ماده ۲۱۰ قانون آئین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری منظور از طفل را کسی دانسته که به حد بلوغ شرعی نرسیده باشد. از نظر حقوقی نیز کودک به فردی اطلاق می گردد که از نظر سنی به نمو جسمی و روحی لازم برای

زندگی اجتماعی نرسیده و رشد عقلی و فکری لازم را نیز نداشته باشد. همچنین در کنوانسیون حقوق کودک در سال ۱۹۸۹ با وضع ماده یک، کودک را چنین تعریف نموده است: «از نظر کنوانسیون، منظور از کودک، افراد پانزده سال است، مگر این که طبق قانون قابل احراز در رد کودک، سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود». کودکان به دلیل شرایط جسمانی و معنوی خود بسیار آسیب پذیر و در معرض خطر و نیاز به حمایت کافی دارند.

آموزش صحیح در محیط مطلوب خانواده و جامعه می تواند این آینده سازان و احباب فطرت های پاک آسمانی را به سوی انسانیت و خلیفه الهی شدن سوق دهد و توسعه واقعی و تعالی جوامع را تأیید و تضمین نماید تا اتوپیا ویا همان مدینه ی فاضله و آرمان شهر شدن گیرد.

با وجود توجه و تذکر فقه و شریعت اسلام در خصوص توجه به حقوق کودک، شوربختانه به حقوق کودک در

حقوق داخلی و کنوانسیون بین المللی، آن گونه که باید توجه نشده است به نوبه خود ایراداتی بر آن وارد است، از جمله: عدم وجود نوآوری و ابتکار در برخی مواد، عدم تعریف اطفال بزهکار، عدم توجه به برخی از اصول مترقی جهان، نبود «حق تحفظ» برای کشورها، ابهام و اجمال در برخی از موارد، عدم تعریف کودک پناهنده، همین طور قوانین در حوزه حقوق کودکان در پاره ای موارد دچار خلا و کاستی است. از جمله، توارث فرزند از والدین، حقوق سیاسی کودک، حقوق مربوط به ورزش، ازدواج کودک، کودکان کار، کودکان نامشروع از افراد نابالغ، حقوق والدین نسبت به کودک، هدایت فعالیت های اقتصادی و انجام معاملات، مسئولیت کیفری و مدنی در برابر اعمال خود و هنوز خیل عظیم و عزیزی از کودکانمان از ابتدایی ترین حقوق طبیعی خود یعنی برخورداری از بهداشت مطلوب، سلامت، سواد آموزی، امنیت، مهر و محبت خانواده و... بی بهره و در رنج و عذابند.